

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ВІДДІЛ**

**РЕАЛІЗАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ОСВІТНІХ
ПРОГРАМАХ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ:
ВІД КОНЦЕПЦІЇ ДО ПРАКТИКИ**

**ТЕЗИ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
УНІВЕРСИТЕТУ**

(26–27 листопада 2025 року)

Харків 2025

Редакційна колегія:

Соломніков І. В. (відп. редактор), Індик Н. В.,

Семенцова О. В., Дудін О. А.,

Куценко М. Ю., Змій С. О., Рукавішников П. В., Харламова О. М.

*Канд. екон. наук, доцент кафедри
транспортних систем та логістики
Н. В. Гриценко,
кандидати техн. наук, доценти
Г. О. Примаченко, Ю. В. Шульдінер
Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)*

ПРОБЛЕМИ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Особливо актуальною проблема мотивації стала з масовим переходом освіти всіх рівнів на дистанційний формат, розпочавшись в умовах пандемії і триваючи у воєнних умовах нашої країни.

Викладачам і здобувачам довелося докласти значних зусиль для розбудови процесу навчання. Викладачі та фахівці в галузі інформаційних технологій в університетах виконали великий обсяг роботи з перенесення багатьох курсів і програм в онлайн-формат.

Можна впевнено стверджувати, що вища освіта зазнає вимушеної трансформації. У зв'язку з цим виникло багато проблем, що потребують вирішення як із боку суспільства, держави, так і педагогічної спільноти.

Дистанційне навчання майже завжди здійснюється на самоті, і здобувачі змушені мотивувати себе самотійно долати психологічні бар'єри та перешкоди без допомоги і підтримки з боку однолітків і викладачів. У ситуації, коли здобувачу залишається лише самотійно мотивувати себе та продовжувати навчання онлайн, виникає очевидна необхідність зрозуміти, які фактори впливають на мотивацію в дистанційній освіті. Дослідження показують, що мотивація відіграє головну роль для успішного навчання в дистанційному форматі [1].

Важливим завданням є виявлення факторів, які найбільше впливають на мотивацію під час онлайн-навчання.

Існує два основних типи мотивації: внутрішня та зовнішня. Внутрішня мотивація – це внутрішні мотиви та потреби здобувача, його власна внутрішня

рушійна сила. Наприклад, здобувачу цікава певна тема, вона входить до кола його інтересів. Навпаки, зовнішню мотивацію забезпечують зовнішні учасники, наприклад викладач, який похвалив здобувача за хорошу роботу, або батьки, які заохочують успіхи та досягнення в навчанні у вигляді оцінок.

У нинішніх реаліях є два фактори, що впливають на мотивацію. Перший, зовнішній, фактор - організація процесу і структура курсу. Другий, внутрішній, фактор - особистісні параметри (спрямованість, інтереси та ін.). Обидві категорії мотивації можуть відігравати як позитивну, так і негативну роль [2].

Слід зазначити, що внутрішня мотивація є основним компонентом у дистанційному і змішаному навчанні та відіграє більш важливу роль у мотивації здобувачів, ніж зовнішня мотивація.

Процес навчання і структура курсу належить до проектування самого онлайн-курсу, як із дидактичної точки зору, як курс представлений, так і педагогічної точки зору. Крім того, він включає дії і поведінку викладача з проведенням конкретного курсу. Ця основна категорія може бути поділена на підкатегорії, які є більш зрозумілими, а саме зацікавленість викладача; якість зворотного зв'язку і терміни; структура кінцевих і проміжних цілей.

Потреба у своєчасному та якісному зворотному зв'язку для викладачів також важлива, як і для здобувача, зворотний зв'язок є головним у діяльності викладача, і це має бути якісний і своєчасний зворотний зв'язок, а не запізнена оцінка, коли здобувач уже забув, за що вона виставлена.

Терміни та цілі відіграють центральну роль для внутрішньої мотивації. Відчуття руху вперед, прогресу, досягнення цілей на цьому шляху є центральним і дуже впливає на мотивацію. Різні цілі, визначені викладачем, мають бути досяжними та зрозумілими для здобувачів, які навчаються онлайн, не мають бути нереальними, що відповідає теорії когнітивної оцінки. Структура аналізованого курсу, чіткість інструкцій, технічна платформа - усі ці фактори дуже впливають на мотивацію, переважно негативно [3].

Особистісні параметри, такі як інтерес до теми, радість від прогресу та особистісне зростання, більш пов'язані з внутрішньою мотивацією. Зрозуміло, є

позитивні і негативні моменти, що впливають на ці параметри. Здобувачі стверджують, що можливість вільно планувати навчання, наявність вільного часу позитивно впливають на мотивацію. З іншого боку, вони заявляють, що стрес, брак часу, вимушені обставини, що змусили їх паралельно працювати і вчитися, негативно впливають на мотивацію. Потреби особистості також є фактором, що впливає на мотивацію. Користь онлайн-курсу для майбутньої роботи, тобто очевидний зв'язок із реальністю, роблять здобувачів більш мотивованими. Задоволення та радість від успіху також відзначені як позитивні фактори для мотивації. Якщо курс натхненний, пов'язаний із особистими інтересами, дає радість і задоволення від розвитку своїх навичок, то він мотивує здобувачів.

Поширений недолік, відзначений здобувачами і викладачами, який негативно впливає на мотивацію, полягає в тому, що за дистанційного навчання виникають складнощі з організацією ефективного інтенсивного спілкування між здобувачами чи викладачами. Хоча зараз звичайно є нові технологічні інструменти, які можуть допомогти, але часто недоступні або потребують значних інвестицій.

Основні пропозиції авторів полягають у таких мотиваційних аспектах із боку викладачів:

- допомогти здобувачу зрозуміти, навіщо потрібно вивчення саме цієї дисципліни, і як це пов'язане з майбутньою кар'єрою або особистими цілями;
- зробити акцент на цікаві задачі та реальні застосування знань;
- ввести (повернути) за правило відзначати здобувачів, які конспектують лекції. Навчити конспектувати своїми словами;
- поділити великі завдання, контрольні та курсові роботи на маленькі, відслідковувати прогрес із відповідним оцінюванням;
- підтримувати регулярний зворотний зв'язок (що зроблено добре, над чим попрацювати, зазначати про помилки уроками, а не критикою);
- переглядати і корегувати план проведення занять відповідно до активності здобувачів.

Оскільки всі ми працюємо над покращенням якості онлайн-навчання, то маємо можливість переосмислити методи, на які ми спиралися роками за денного навчання. Вимушений перехід до масштабного дистанційного навчання показав, наскільки актуальною є проблема мотивації.

1. Гурова Н. А. Мотивація студентів до навчальної та наукової діяльності. *Особистість, сім'я та суспільство: питання педагогіки та психології: зб. ст. за матеріалами XVII Міжнар. наук.-практ. конф.* Переяслав-Хмельницький: УГСП, 2019. № 12 (47). С. 102-105.
2. Owens J., Hardcastle L. & Richardson B. (2020) Learning from a Distance: The Experience of Remote Students. *Journal of Distance Education*. 23(3). P. 53-74.
3. Jones A. & Issroff K. (2015) Learning technologies: Affective and social issues in computersupported collaborative learning. *Computers & Education*. 44(4). P. 395-408.

*Д-р техн. наук, професор, завідувач кафедри
залізничних станцій та вузлів О. М. Озар,
кандидати техн. наук, доценти
М. Ю. Куценко, І. В. Берестов,
О. С. Пестременко-Скрипка*

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

РЕАЛІЗАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ «МИТНИЙ КОНТРОЛЬ НА ТРАНСПОРТІ (ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ)» КАФЕДРИ ЗАЛІЗНИЧНИХ СТАНЦІЙ ТА ВУЗЛІВ

Український державний університет залізничного транспорту (УкрДУЗТ) впроваджує інноваційний підхід щодо підготовки фахівців, інтегруючи Цілі сталого розвитку (ЦСР) ООН в освітню програму «Митний контроль на транспорті (залізничний транспорт)» кафедри залізничних станцій та вузлів. Такий підхід відповідає глобальним тенденціям трансформації транспортної освіти та вимогам Стратегії сталого розвитку України до 2030 року [1]. Особливу увагу приділено міждисциплінарності через викладання дисциплін, що об'єднують митний контроль, проектування інфраструктурних об'єктів, цифрові технології та автоматизовані системи проектування відповідно до принципів екологічної безпеки та ефективного управління транспортною галуззю [2].